

Percepcija zanimanja medicinske sestre u javnosti

Perception of the nurse profession in general population

Dijana Gavrančić¹, Vedrana Iveta², Joško Sindik³

¹Dom za starije i nemoćne osobe Majka Marija Petković, Ulica 33 4, 20271 Blato.

¹Center for the elderly and older persons Mother Marija Petkovic, Ulica 33 4, 20271 Blato

²Dom zdravlja Dubrovnik, Ante Starčevića 1, 20000 Dubrovnik, Hrvatska.

²Health Center Dubrovnik, Ante Starčevića 1, 20000 Dubrovnik, Croatia

³Institut za antropologiju, Ljudevita Gaja 32, 10000 Zagreb, Hrvatska

³Institute for Anthropological Research, Ljudevita Gaja 32, 10000 Zagreb, Croatia

Sažetak

Cilj: Istražiti kakva je percepcija zanimanja medicinske sestre u javnosti, odnosno, kakve stavove i mišljenja o njima imaju pojedinci ili članovi njihovih obitelji, kojima je pružena pomoć medicinske sestre. U skladu s glavnim ciljem, postavljani su podciljevi vezani uz kvalitetu usluge medicinskih sestara, njihovu susretljivost, ljubaznost i empatiju te cijenjenost sestrištva kao profesije u društvu.

Metode: Ispitan je kvotni uzorak od 113 sudionika iz Blata na Korčuli, od kojih je 60 bilo muškog spola, a 53 ženskog spola. Kvotna stratifikacija provedena je s obzirom na dobne skupine ispitanika. Rezultati su analizirani primjenom posebno sastavljenog anketnog upitnika, u odnosu na pojedinačne tvrdnje te u odnosu na tematska područja, koja su pokrivala podciljeve istraživanja.

Rezultati: Kvaliteta usluge koju pružaju medicinske sestre bila je iznimno zadovoljavajuća (maksimalna prosječna procjena, kao i maksimalne procjene za sve pojedinačne tvrdnje koje opisuju ovo tematsko područje). Medicinske sestre iznimno su pozitivno percipirane u smislu njihove susretljivosti, ljubaznosti i empatije (maksimalna prosječna procjena, kao i maksimalne procjene za veći dio pojedinačnih tvrdnji koje opisuju ovo tematsko područje). Prosječna procjena koja je pozitivna, ali ne i maksimalna (4), upućuje da je sestrištvo cijenjena profesija u društvu.

Rasprava i zaključci: Dobili smo potvrdne odgovore na sva tri istraživačka pitanja. Kvaliteta usluge koju pružaju medicinske sestre iznimno je zadovoljavajuća, a medicinske sestre iznimno su pozitivno percipirane u smislu njihove susretljivosti, ljubaznosti i empatije. Pokazalo se i da je sestrištvo cijenjena profesija u društvu. Međutim, dosta je „prostora“ za poboljšanje percepcije medicinskih sestara u društvu, posebno s aspekta naglašavanja važnosti njihove stručnosti bazirane na poboljšanoj obrazovanju.

Ključne riječi: empatija • kvaliteta medicinske usluge • sestriška profesija

Kratki naslov: Percepcija o medicinskim sestrama

Abstract

Objective: To investigate the perception of the nurse profession in public and the attitudes and opinions of individuals or their family members about nurses. In accordance with the main goal, set of sub goals are related to the quality of service of nurses, their helpfulness, kindness and empathy and appreciation of nursing as a profession in society.

Methods: This survey was conducted on a sample of 113 participants from Blato on island of Korčula. 60 of participants were male and 53 female. Quota stratification was carried out with regard to the age groups of respondents. Results were analyzed using questionnaire designed for this purpose, compared using the individual items, as well as in relation to the thematic areas that covered the sub goals of the research.

Results: The quality of services provided by nurses was extremely satisfactory (maximum average estimation, as well as the maximum estimations for all individual items that describe this topic area). Nurses are extremely positively perceived in terms of their helpfulness, kindness and empathy (maximum average estimation, as well as the maximum estimations for most of the individual items that describe this topic area). The average estimation is positive, but not the maximum (4), indicating that nursing is valued profession in the society.

Discussion and conclusions: We check the answers to the three research questions. The quality of services provided by nurses is very satisfactory, and the nurses were very positively perceived in terms of their helpfulness, kindness and empathy. It turned out that the nursing is valued profession in the society. However, there is enough 'space' to improve the perception of nurses in society, particularly in terms of emphasizing the importance of their expertise based on improved education.

Keywords: empathy • quality medical services • nursing profession

Running head: Perception of nurses

Received January 21st 2015;

Accepted March 16th 2015;

Autor za korespondenciju/Corresponding author: Joško Sindik, PhD. Institute for Anthropological Research, Ljudevita Gaja 32, 10000 Zagreb, Croatia • Tel: 385-1-55 35 100 • Fax: 385-1-55 35 105 • E-mail: josko.sindik@inantro.hr

Uvod / Introduction

Sestrištvo je znanstvena grana čija je svrha pomaganje ljudima u poboljšanju stupnja kvalitete života, a praktične metode zasnovane su na znanjima koja su utemeljena na dokazima iz kliničke prakse. Konfiguracija definicije sestrištva

stava otežana je jer postoje teškoće pri točnom određivanju metoda koje medicinska sestra u sustavu zdravstvene zaštite može samostalno izvršavati, a uvijek treba imati na umu kako je medicinska sestra odgovorna i potrebno je da bude ovlaštena za izravno pružanje sestriške skrbi [1].

Unatoč činjenici da je njegovanje bolesnih, ranjenih, ne-moćnih i siromašnih prisutno tijekom dugog vremenskog razdoblja čovječanstva, sestrinstvo je razmjerno mlada stručno-znanstvena disciplina [2]. Cilj je sestrinstva liječenje bolesnih i ranjenih osoba te povećanje stupnja zdravlja i mira, duhovno i fizičko olakšanje te povećanje stupnja kvalitete života svim subjektima u općoj populaciji, sprečavanje nastanka bolesti i očuvanje stečenog stupnja zdravlja. Zbog navedenih razloga sestrinstvo je u svezi s društvenim institucijama koja su uključene u proces stvaranja zdravlja. Jednostavnije, medicinska sestra je djelatnik koji izravno pridonosi stupnju zdravlja svih pripadnika neke populacije [3].

Danas su u sestrinstvu u uporabi metode planiranja i pružanje zaštite tijekom bolesti i oporavka, a one obuhvaćaju fizičke, mentalne i društvene vidove svakodnevnog života (SZO - Regionalni ured za Europu, 1993) [4]. Danas su u sestrinstvu u uporabi kognitivne, psihomotorne i interpersonalne vještine. Posebnost sestrinstva je razumijevanje interpersonalnih odnosa i interakcijskih procesa između korisnika zdravstvenih usluga i medicinskih sestara (Kenney, 1990) [5].

U sadašnjem vremenu, medicinske sestre moraju biti osposobljene da stručno i znanstveno definiraju uporabu postupaka kojima se postiže poboljšanje stupnja zdravlja, a koji istodobno moraju biti usklađeni s metodama koje primjenjuju ostali članovi multidisciplinarnog zdravstvenog tima (Johnes, 1990) [6].

Razvoj sestrinstva kao stručno-znanstvene discipline danas je u izravnoj svezi s razvojem znanosti i tehnologije, društvenim zbivanjima, odnosima u društvu, sustavom vrijednosti u društvu, mogućnostima i stupnjem kvalitete međunarodne suradnje raznorodnih sestrijskih organizacija. Zbog svega opisanog, sestrinstvo bilježi znatan stupanj razvoja [7].

Od sredine devedesetih godina prošlog stoljeća, u sestrinstvu u Republici Hrvatskoj [RH] događaju se važne promjene, posebice zbog uvođenja alata za analizu procesa zdravstvene njege i svakodnevnog rada medicinskih sestara. Najvažnija poboljšanja u sestrinstvu u RH započela su 2003. godine, i to donošenjem Zakona o zdravstvenoj zaštiti, Zakona o sestrinstvu te osnivanjem Hrvatske komore medicinskih sestara [HKMS]. Zakon o sestrinstvu regulira i definira prava i dužnosti medicinskih sestara/tehničara [MS/MT] te omogućuje kvalitetniju izobrazbu i viši stupanj osposobljavanja MS/MT radi provođenja metoda zdravstvene njege.

Osnivanjem HKMS, MS/MT moraju obvezno biti članovi HKMS-a, a zauzvrat HKMS štiti njihova prava i interese, unaprijeđuje djelatnost, brine se za ugled MS/MT i mogućnostima ispravnog izvršavanja svakodnevnih radnih zadataka, vodi registar MS/MT, izdaje odobrenja za samostalan rad, obavlja stručni nadzor, izrađuje etički kodeks, standardizira uporabu postupaka zdravstvene njege, dopunjuje sestrijske dijagnoze i kompetencije medicinskih sestara, izrađuje smjernice za uporabu metoda u provođenju zdravstvene njege u kući te definira kompetencije, posebnosti i odgovornost MS/MT [8].

Radi razvoja sestrinstva kao strukovnosti potrebno je uporabiti metode za provođenje trajne edukacije MS/MT. Naj-

citiraniji znanstvenici koji opisuju problematiku teorije suvremenog sestrinstva, profesionalnu autonomiju MS/MT dokazuju tvrdnjom da su najbolji krajnji ishodi liječenja kada su u tijek liječenja uključeni pripadnici različitih strukovnosti u multidisciplinarnom zdravstvenom timu (Brunner i Suddarth, 1988) [9]. Za objašnjavanje statusa MS/MT u opisanom sustavu danas su u uporabi modeli sestrinstva, i to: model životnih procesa [engl. processes model], model samoskrbi [engl. self-care model], prilagodbeni model [engl. adaption model], te model bihevioralnih sustava [behavioral system model] [10].

Opći standardi za određivanje stupnja kvalitete zdravstvene njege te posljedično učinkovitosti postupaka koji su u uporabi kod MS/MT jesu: stupanj učinkovitosti, djelotvornost, pravednost, humanost, efikasnost, prikladnost usluge, pristupačnost, prihvatljivost i kontinuitet. U svakom od navedenih standarda postoji mogućnost mjerenja podskupina i/ili podkategorija za svrhe određivanja stupnja kvalitete.

Opće je prihvaćeno da javnost medicinske sestre percipira kao nezadovoljavajuće obrazovane te nesigurne osobe u preuzimanju osobne odgovornosti [7]. Jasno je da je, u svrhe razvoja sestrijske struke, percepciju o MS/MT danas potrebno mijenjati, i to u skladu s verificiranim stručno-znanstvenim činjenicama. Potrebno je napomenuti da su danas

visoko obrazovane MS/MT osnovni mehanizam za pozitivne promjene o percepciji opće populacije o sestrinstvu u RH. Potrebno je da MS/MT koriste znanja kao osnovni alat kako bi se povećalo i znanje o vrijednostima sestrinstva kao struke. Nadalje, potrebno je istaknuti da su MS/MT svakodnevno odgovorni za život, stupanj zdravlja, kvalitetu života i dobrobit ljudske populacije. Navedena činjenica može poslužiti kao osnovni pokretač MS/MT radi poboljšanja osobnog statusa u društvu [9]. Posebice je u poboljšanju stupnja percepcije potrebno obratiti pažnju na to da osobe u mladoj životnoj dobi postanu zainteresirane za sestrinstvo kao mogući izbor zanimanja u osobnoj budućnosti. Osnovna ideja sestrinstva proizlazi iz metoda ljudskog djelovanja koje su u svezi s liječenjem bolesti i brigom za zdravlje [10], stoga ona sadržava smisao i značenje zdravlja, bolesti, liječenja, zdravstvene njege i skrbi [5].

Cilj istraživanja utvrditi percepciju zanimanja MS/MT u javnosti, odnosno, kakve stavove i mišljenja o MS/MT imaju pojedinci ili članovi njihovih obitelji kod kojih su provedeni postupci zdravstvene njege. U skladu s glavnim ciljem, postavljena su hipoteze:

Ad 1] Je li je kvaliteta usluge medicinskih sestara zadovoljavajuća?

Ad 2] Jesu li medicinske sestre pozitivno percipirane u smislu njihove susretljivosti, ljubaznosti i empatije?

Ad 3] Je li sestrinstvo cijenjena profesija u društvu?

Materijali i metode / Material and methods

Uzorak. U istraživanju je sudjelovalo 113 ispitanika, ispunjavanjem anonimnog upitnika. Za odabir ispitanika korišten je popis stanovništva otoka Korčule iz 2011. godine Državnog zavoda za statistiku. Korišten je kvotni uzorak, izabran u odnosu na dobne grupe ispitanika (nastojali smo osigurati i ravnomjernu rodnu zastupljenost). Ispitanici ko-

ji su anketirani različitog su spola, dobi i stručne spreme, odabrane proporcionalnom zastupljenošću s popisa stanovništva otoka Korčule iz 2011. godine. Od ukupnog broja ispitanika 60 ispitanika bilo je muškog spola, a 53 ženskog spola. Dobna struktura ispitanika bila je sljedeća:

Ad 1] u dobi od 18 do 35 godina - 20 ispitanika (6 muškaraca, 14 žena);

Ad 2] u dobi od 35 do 50 godina - 36 ispitanika (16 muškaraca, 20 žena);

Ad 3] u dobi od 50 do 65 godina - 32 ispitanika (17 muškaraca, 15 žena);

Ad 4] dob viša od 65 godina - 25 ispitanika (13 muškaraca, 12 žena).

U odnosu na stručnu spremu, struktura uzorka bila je sljedeća:

Ad 1] nekvalificirani - 25 (11 žena, 14 muškaraca);

Ad 2] srednja stručna sprema - 53 (21 žena, 32 muškaraca);

Ad 3] visoka stručna sprema - 35 ispitanika (21 žena, 14 muškaraca).

Od nekvalificirane ispitane populacije, žena je bilo 11, od čega u dobi 18-35 godina 1, u dobi 35-50 godina 0, u dobi 50-65 godina 3, a preko 65 godina 7. Nekvalificiranih osoba muškog spola ukupno je bilo 14, od čega u dobi 18-35 godina 2, 35-50 godina 3, 50-65 godina 4, a više od 65 godina bilo ih je 5. Sa srednjom stručnom spremom ukupno je bila 21 žena, od čega u dobi 18-35 godina 2, 35-50 godina 10, 50-65 godina 6, a preko 65 godina 3. Ukupne muške populacije sa srednjom stručnom spremom bilo je 32, i to u dobi 18-35 godina 10, 35-50 godina 10, 50-65 godina 7 i preko 65 godina 5. Osoba ženskog spola s visokom stručnom spremom bilo je 21, od čega su u dobi 18-35 godina bile 3 ispitanice, u dobi 35-50 godina 10, u dobi 50-65 godina 6, a od 65 godina 2 ispitanice. S visokom stručnom spremom bilo je 14 osoba muškog spola. Od toga ih je u dobi 18-35 godina bilo 2, 35-50 godina 3, 50-65 godina bilo ih je 6. Osoba muškog spola preko 65 godina s visokom stručnom spremom bile su 3.

Postupak: Istraživanje je provedeno na otoku Korčuli, u vremenskom periodu od 01.09. do 31.10.2014. godine. Kvantitativno istraživanje temeljilo se na podacima primjene upitnika koji se sastojao od 19 tvrdnji. Korištena je Likertova skala na kojoj su ispitanici zaokruživali procjene od 1 do 5, gdje su ekstremne vrijednosti skale imale značenje: 5 - *u potpunosti se slažem*, a 1 - *uopće se ne slažem*. Anketni upitnici su nakon 5-7 dana ispunjeni i vraćeni.

Za **analizu podataka** korištene su metode deskriptivne statistike (frekvencije) te medijani kao mjere središnje tendencije. Medijani medijana (prosječni medijani) korišteni su kao okvirna mjera prosječnih odgovora u odnosu na tematska područja koja su operacionalizirana u istraživačkim pitanjima. U analizi podataka korišten je Microsoft Excel.

Rezultati / Results

U tablici su prikazani [Tablica 1] medijani procjena za tvrdnje koje se odnose na podcilj: „**Je li kvaliteta usluge medicinskih sestara zadovoljavajuća?**“

TABLICA [1] Kvaliteta usluge koju pružaju medicinske sestre iznimno je zadovoljavajuća (maksimalna prosječna procjena). Maksimalne su i prosječne procjene za sve pojedinačne tvrdnje koje opisuju ovo tematsko područje.

Tvrdnja (redni brojevi odgovaraju rednim brojevima tvrdnji u upitniku)	Medijan procjena
4. Medicinska sestra je po vašem mišljenju adekvatno pružila pomoć.	5
5. Medicinska sestra je vrlo dobro znala svoj posao i bila je sigurna u sebe.	5
8. U vezi s vašom bolešću ili problemom, medicinska sestra je vama ili članu vaše obitelji dala dobar savjet.	5
16. Medicinska sestra poštuje pacijenta bez obzira na njegov svjetonazor te moralna i vjerska uvjerenja.	5
Medijan medijana (prosječni medijan)	5

U tablici su prikazani [Tablica 2] medijani procjena za tvrdnje koje se odnose na podcilj: „**Jesu li medicinske sestre pozitivno percipirane u smislu njihove susretljivosti, ljubaznosti i empatije?**“

TABLICA [2]

Tvrdnja (redni brojevi odgovaraju rednim brojevima tvrdnji u upitniku)	Medijan procjena
6. Vama ili članu vaše obitelji medicinska sestra je olakšala bol i/ili neugodu.	5
7. Medicinska sestra je suosjećala s vama ili članom vaše obitelji.	5
9. Medicinska sestra je prihvaćala sugestije i želje, vaše ili člana vaše obitelji.	4
10. U medicinsku sestru vi ili član vaše obitelji imali ste povjerenja.	5
11. Stekli ste dojam da vas ili člana vaše obitelji medicinska sestra poštuje, da ste joj važni.	5
12. Neljubazne medicinske sestre vi ili član vaše obitelji često susrećete. (R)	3 (3)
13. Vi ili član vaše obitelji često čujete o lošem ophođenju medicinskih sestara prema korisnicima zdravstvene zaštite. (R)	3 (3)
Medijan medijana (prosječni medijan)	5

Legenda: (R) označava obratno kodiranu tvrdnju, gdje manja vrijednost procjene znači povoljniju procjenu; u svrhu izračunavanja prosječnog medijana korištene su obratno bodovane vrijednosti procjena (u zagradama)

Medicinske sestre iznimno su pozitivno percipirane u smislu njihove susretljivosti, ljubaznosti i empatije (maksimalna prosječna procjena za područje). Maksimalne su i procjene za veći dio pojedinačnih tvrdnji koje opisuju ovo tematsko područje [tablica 2]. Međutim, dvije su prosječne procjene srednje vrijednosti, i to za tvrdnje: 12. Neljubazne medicinske sestre vi ili član vaše obitelji često susrećete te 13. Vi ili član vaše obitelji često čujete o lošem ophođenju medicinskih sestara prema korisnicima zdravstvene zaštite.

U tablici su prikazani [Tablica 3], medijani procjena za tvrdnje koje se odnose na podcijl „Je li sestinstvo cijjenjena profesija u društvu?“

TABLICA [3]

Tvrđnja (redni brojevi odgovaraju rednim brojevima tvrdnji u upitniku)	Medijan procjena
1.Vama ili članu vaše obitelji trebala je pomoć medicinske sestre.	5
2.Situacije u kojima je pružana pomoć bile su opasne za vaš život ili život člana vaše obitelji.	4
3.Situacije u kojima je pružana pomoć bile su bolne i/ili neugodne.	5
14. Vi ili član vaše obitelji smatrate da su takve tvrdnje istinite. (R)	2 (4)
15. U sestrijskoj profesiji previše je onih koji taj posao ne vole. (R)	3 (3)
17. Posao medicinske sestre težak je i stresan.	5
18. Liječnici cijene medicinske sestre.	4
19. Profesija medicinske sestre cijjenjena je i priznata u društvu te adekvatno plaćena.	3
Medijan medijana (prosječni medijan)	4

Legenda: (R) označava obratno kodiranu tvrdnju, gdje manja vrijednost procjene znači povoljniju procjenu; u svrhu izračunavanja prosječnog medijana korištene su obratno bodovane vrijednosti procjena (u zagradama)

Pokazalo se da je sestinstvo cijjenjena profesija u društvu (međutim, u ovom slučaju nije dobivena maksimalna prosječna procjena, već prosječna procjena 4). I u ovom slučaju, kad prethodno rekodiramo tvrdnje, dvije su prosječne procjene srednje vrijednosti, i to za tvrdnje: 15. U sestrijskoj profesiji previše je onih koji taj posao ne vole te 19. Profesija medicinske sestre cijjenjena je i priznata u društvu te adekvatno plaćena.

Rasprava / Discussion

Svatko komu je u životu zatrebala neka zdravstvena usluga, shvaća koliko je posao medicinske sestre/tehničara važan. Kada se 88% ispitanika izjasni da su trebali neku vrstu pomoći od medicinske sestre, a 51% da je situacija kada su trebali pomoć ugrožavala njihov život, onda je jasno da je zanimanje medicinske sestre prevažno za cijelo društvo. U takvim situacijama sestra mora pokazati iznimnu sabranost, brzo donositi odluke i hitno intervenirati, što zahtijeva veliko znanje. Od medicinskih sestara posljednjih se godina, s razvojem medicinske tehnologije, zahtijeva sve viši nivo stručnog znanja. Zato je neobično važno da i same sestre shvate da je visoko obrazovanje i stalna edukacija jako važna za sestrijsku profesiju. Želja za učenjem i razumijevanje građe koja se uči, mora svakoj medicinskoj sestri/tehničaru biti prioritet. Ona/on uvijek mora imati želju da o medicini i njezi bolesnika nauči još više. Situacije koje su bolne i neugodne, bile hitne ili ne, ona mora rješavati prema svim me-

dicinskim standardima. Malo vremena ostaje za razmišljanje u takvim situacijama (56% ispitanika izjasnilo se da su bile bolne i neugodne), jer je brza reakcija jedini korak do spašavanja života ili rješavanja teškog problema. Adekvatno pružena usluga garancija je priznavanja same struke, kao jedne od najvažnijih karika u lancu zdravstvene zaštite (84% ispitanika složilo se da je pomoć pružena adekvatno i učinkovito). Za sve medicinske sestre/tehničare, ili bar za veliku većinu, vrlo je važno da pruži kvalitetnu zdravstvenu njegu. Poznato je da medicinske sestre najviše u njihovu poslu frustrira nemogućnost pružanja adekvatne usluge, što zbog malog broja zaposlenih, što zbog nedostatne medicinske opreme. Ako savjesna medicinska sestra/tehničar ne može pružiti uslugu koja je zagantirana standardima, može se dogoditi da podlegne stresu i razočara se u svoju profesiju. Statistički gledajući, ako se 87% ispitanika izjasni da je medicinska sestra/tehničar bila sigurna u sebe, da je dobro znala svoj posao te da je olakšala bol i patnju (73% ispitanika se složilo s tvrdnjom da je olakšala bol i/ili neugodu), onda možemo s pravom zaključiti da medicinska sestra/tehničar danas, u potpunosti zadovoljava kriterije koje je pred nju postavila zajednica. Nešto niži postotak (55%), ali nikako nezadovoljavajući, dobili smo na upit o empatiji. Znamo da je empatija sposobnost da se možemo uživjeti, kako bismo osjetili pacijentovu bol, tjeskobu, nelagodu. Nekada je to vrlo zahtjevno i iscrpljujuće, a nekada, zbog ozbiljnosti i zahtjevnosti situacije, sestra jednostavno nije u mogućnosti tu empatiju iskazati. Medicinska sestra/tehničar u svom poslu mora pokazati i izuzetne komunikacijske vještine. Zašto? Da bi educirala/o, kako bolesnu tako i zdravu populaciju, mora biti izuzetno uvjerljiva, jer je veoma teško mijenjati nečije loše životne navike. Čak 67% anketiranih složilo se da je sestra pružila dobar savjet u vezi s bolešću. To znači da je bila uvjerljiva i svojim argumentima pridonijela mijenjanju starih ili prihvaćanju novih životnih navika. Povjerenje koje su pritom iskazali ispitanici prema medicinskim sestrama/tehničarima, uistinu je veliko (73%), što upućuje na njihovu profesionalnost i kompetentnost, jer je prvi korak do uspješnog pružanja zdravstvene usluge pridobiti povjerenje potrebite osobe. Da je teško i samoj medicinskoj sestri/tehničaru prihvatiti novine u struci, pokazuje podatak da se samo 35% anketiranih složilo s tvrdnjom da je sestra poštovala njihove želje i sugestije. Što to zapravo znači? Medicinska sestra/tehničar još nije spremna prihvatiti činjenicu da bolesnik ili zdravi korisnik zna o medicini dosta i da danas internet igra veoma važnu ulogu u svijetu, ponekad, nažalost, i preveliku. Njegovo je pravo da izrazi svoje neslaganje ili nezadovoljstvo odlukom ili načinom na koji je odluka provedena. Ako medicinska sestra/tehničar nerado prima savjet, pa čak i od samog pacijenta, neće moći dobro surađivati ni uspostaviti kontakt s njim. Prava pacijenata još nisu zaživjela na našim prostorima, ali ni u svijetu. Jasno je da treba više edukacije, pa praktičnu primjenu samog istraživanja možemo vidjeti u uvođenju kolegija o pravima pacijenata u nastavne planove budućih medicinskih sestara/tehničara. Poštovanje koje iskazuje medicinska sestra prema pacijentu, kao osobi koja je u središtu njezine pozornosti, također je na zavidnom nivou. Prema anketiranima, 53% ih se složilo s tom tvrdnjom. Neljubaznost je prema anketiranima rijetka (8% se složilo s tvrdnjom da često susreće neljubazne medicinske sestre,

a 31% se djelomično složilo sa tom tvrdnjom), a da su bez predrasuda također je u ovoj anketi potvrđeno. Poštovanje moralnih i vjerskih uvjerenja te svjetonazora potvrdilo je 60% anketiranih (27% se djelomično složilo), što znači da su rijetke situacije kada su se one ponašale suprotno etičkom kodeksu.

Iako mediji vole pisati o lošim primjerima u sestričnoj praksi, velik broj anketiranih smatra da su te tvrdnje neistinite. Samo 6% anketiranih čulo je o lošem ophođenju medicinskih sestara, a 39% se djelomično slaže s takvom tvrdnjom. S obzirom koliki utjecaj danas u svijetu i kod nas imaju mediji, statistika i ovdje govori u korist profesije. 11% ispitanika smatra da su te tvrdnje istinite, a 22% ih se djelomično slaže sa tom tvrdnjom. Anketa je također pokazala kako 12% ispitanika misli da u profesiji sestričnosti ima i onih koji ne vole taj posao, a djelomično ih se s tom tvrdnjom složilo 19%. Iako je to malen postotak, u poslu medicinske sestre/tehničara on je jako vidljiv. Svaka medicinska sestra/tehničar koja voli svoj posao neće prezati da bude i čistačica, kuharica, kućni majstor, a sve to za dobrobit pacijenta. Koliko su te situacije česte, znaju samo one medicinske sestre/tehničari koje to i rade. Medicinske sestre/tehničari koje ne vole taj posao, neće očistiti nešto kada nema čistačice ili neće popraviti nešto kada nema majstora. Rezultat će biti nezadovoljan bolesnik i neuredan prostor u kojem on boravi. Ispitanici su podijeljeni kada je u pitanju tvrdnja da liječnici cijene medicinske sestre. 19% anketiranih se slaže, a 44% se djelomično slaže da liječnici cijene medicinske sestre/tehničare. Pokušamo li analizirati dosadašnji odnos liječnika i medicinskih sestara/tehničara, mogli bismo ga opisati kao pretežno paternalistički, autoritativan i autokratski. Posljednjih su se godina, a posebice u svijetu, javile rasprave o profesionalnom odnosu liječnika i medicinskih sestara/tehničara, u smislu jasnijeg razgraničenja kompetencija među njima (Spagnolo, 1997) [7]. Cilj je ovakvih rasprava da se konačno utvrdi koje sestrične kompetencije ulaze u područje odgovornosti liječnika kako bi se izbjegli nesporazumi i moguće pogreške. Činjenica je da odnos između liječnika i medicinskih sestara/tehničara, gledajući općenito, nikada nije bio skladan. Mogućnost suradnje promatrana je iz različitih perspektiva skrbi za bolesnike, s različitih razina u hijerarhiji statusa profesija, te kroz različitost spolova [6]. Liječnik liječi pacijenta, a medicinska sestra/tehničar ga njeguje. Ma koliko to izgledalo visoko, odnosno nisko na ljestvici prioriteta za bolesnika, uistinu nije tako. Medicinske sestre/tehničari moraju same shvatiti kolika je važnost zdravstvene njege. Ako one ne cijene svoju profesiju, liječnici će ih još manje cijeniti. Zdravstvena njega često zahtijeva hrabrenje pacijenta kojeg muči tjelesna i duševna bol, primjerice, onih koji znaju da boluju od neke kronične bolesti ili da će uskoro umrijeti. Nijedan aparat nikada neće moći zamijeniti brižnost i suosjećajnost koje su svojstvene samo medicinskoj sestri/tehničaru. Medicinska sestra/tehničar mora voljeti ljude i imati iskrenu želju da im pomaže, mora biti spremna podnositi stres, jer medicinskim sestrama nisu dopuštene pogreške. Medicinska sestra/tehničar mora biti prilagodljiv, kako bi katkad u veoma teškim uvjetima obavila svoj posao s manje suradnika, a da to ne bude nauštrb kvalitete rada.

Uspostaviti ravnotežu između tehnike i humanosti pravi je izazov, ali isto tako treba uspostaviti ravnotežu između samog bolesnika i ostalih zdravstvenih djelatnika. Zato samo ona može utjecati na stav liječnika, a svojim obrazovanjem dovesti svoju profesiju u ravnopravan položaj u odnosu na liječničku profesiju. Koliko je stresan posao medicinske sestre/tehničara, više smo puta naveli u ovom radu. Čak 90% ispitanika potvrdilo je tu tvrdnju. Razlozi su stresa mnogobrojni: suočavanje sa smrću, čak i onih najmlađih, alkoholizirani i drogirani pacijenti, izloženost fizičkim napadima, manjak sestara, neadekvatna opremljenost, nedostatak lijekova... Ako medicinska sestra/tehničar neprestano daje sebe u tako stresnim situacijama, to je može jako iscrpiti i u emocionalnom i u fizičkom pogledu, pogotovo kada je svjesna bolne činjenice da njezina profesija nije cijenjena ni primjereno plaćena. Zabrinjavajući je podatak da se samo 9% anketiranih slaže s tvrdnjom, a 17% se djelomično slaže s tvrdnjom da je posao medicinske sestre/tehničara cijenjen i primjereno plaćen. Kako promijeniti tu percepciju? Sestričnost kao struka mora prihvatiti tu činjenicu i hitno poraditi na njezinu mijenjanju (percepcije). Izazov je to za cijelu svjetsku sestričnu organizaciju, pogotovo kada se zna da je medicinskih sestara/tehničara sve manje, a broj onih koji ih trebaju iz dana u dan vrtoglavo raste.

Na kraju, napominjemo i specifična obilježja rada medicinske sestre/tehničara na otocima, gdje su ljudi (prema nalazima našeg istraživanja) vjerojatno svjesni kakve napore ulažu zdravstveni djelatnici, a medicinske sestre zbog brojnosti kompetencija pogotovo, da kvalitetu zdravlja i zdravstvenu njegu bolesnih održe na primjerenom nivou. Zbog velike udaljenosti bolnica, vremenskih uvjeta koji katkad ne dozvoljavaju transport bolesnika u bolnice, osiguranici se uistinu imaju prilike uvjeriti koliko je zahtjevan, težak i stresan posao medicinske sestre/tehničara. Ipak, bez obzira na to što je anketa provedena na otoku, rezultati su više nego zadovoljavajući. Pokazali su da je sestričnost poziv koji je ostao vjeran istinskim temeljima njege, skrbi i pomaganja potrebitima.

Prednost je ovog istraživanja što su anketirane osobe bile kompetentne za ispunjavanje upitnika i davanje svojega mišljenja o postupcima medicinske sestre/tehničara, jer su se u vrlo velikom postotku (88%) izjasnile da su trebale pomoć medicinske sestre/tehničara i da im je ta pomoć doista i pružena. Činjenica da im je život bio ugrožen, dok im je pomoć pružana (51% se tako izjasnilo), dodatno potvrđuje vjerodostojnost dobivenih podataka.

Nedostatak je provedenog istraživanja malen broj ključnih ispitanika, kvotni izbor uzorka te specifičnosti sredine u kojoj je istraživanje provedeno (otok), koje posljedično uvjetuje i specifičnost radnog mjesta medicinske sestre/tehničara.

Buduća istraživanja, sa sličnim ili dorađenim pitanjima, trebalo bi provesti na većem uzorku ispitanika (po mogućnosti, izabranima po principu vjerojatnosti, npr. slučajni ili stratificirani uzorak) i u drukčijim sredinama kako bismo mogli donijeti pravovaljane zaključke o percepciji zanimanja medicinske sestre/tehničara u javnosti.

Zaključak / Conclusion

Sveukupno i načelno, dobili smo potvrdne odgovore na sva tri istraživačka pitanja. Kvaliteta usluge koju pružaju medicinske sestre iznimno je zadovoljavajuća (maksimalna prosječna procjena, kao i maksimalne procjene za sve pojedinačne tvrdnje koje opisuju ovo tematsko područje). Medicinske sestre/tehničari pozitivno su percipirane u smislu njihove susretljivosti, ljubaznosti i empatije (maksimalna prosječna procjena, kao i maksimalne procjene za veći dio pojedinačnih tvrdnji koje opisuju ovo tematsko područje). Konačno, pokazalo se da je sestinstvo cijenjena profesija u društvu (međutim, u ovom slučaju nije dobivena maksimalna prosječna procjena, već prosječna procjena 4).

S obzirom na to da u provedenom istraživanju nismo testirali značajnost razlika, nego imamo samo deskriptivnu statistiku, moramo biti oprezni u donošenju zaključka o percepciji medicinskih sestara/tehničara u javnosti. Ipak, moramo konstatirati da su znanje, profesionalnost, požrtvovnost, empatija te uvažavanje, osobine su koje su ispitanici prepoznali kod većine medicinskih sestara/tehničara koje su im pružale pomoć. Medicinska sestra/tehničara percipira se kao osoba koja vrlo dobro zna i radi svoj posao. Mora se ipak uzeti u obzir da je istraživanje provedeno na otoku, dakle, u specifičnoj sredini, gdje je suživot prisniji, inti-

mniji za razliku od urbanih sredina. Da bismo sa sigurnošću mogli potvrditi sve navedeno, sigurno bi slična istraživanja trebalo provesti u većim gradovima, gdje je situacija ipak nešto drugačija u odnosu na otočku sredinu, a u anketiranju uključiti puno veći broj ispitanika, uz primjenu metoda inferencijalne statistike.

Literatura / References

- [1] Mojsović Z. i sur. Sestrinstvo u zajednici. Zagreb: Visoka zdravstvena škola; 2005.
- [2] Prlić N. Zdravstvena njega. Zagreb: Školska knjiga; 1997.
- [3] Kalauz S. Sestrinska profesija u svjetlu bioetičkog pluriperspektivizma. Zagreb: Pergamena; 2011.
- [4] Šegota I. Etika sestinstva. Smiju li medicinske sestre štrajkati? Društvena istraživanja, 1995;4(1):101-124.
- [5] Matulić T. Identitet, profesija i etika sestinstva. Bogoslovska smotra, 2007;77(3): 727-744.
- [6] Kalauz S. Bioetika u sestinstvu. Medicina, 2008;44 (2):129-134.
- [7] Kalauz S. Organizacija i upravljanje u području zdravstvene njege. Zagreb: Visoka zdravstvena škola; 2008.
- [8] Despot Lučanin J. Menadžment u sestinstvu. Katedra za zdravstvenu psihologiju. Zagreb: Zdravstveno veleučilište; 2007.
- [9] Domitrović I, Kosier M. Shock: Stereotipi o sestinstvu i medicinskim sestrama. 67-73; 2014. Available at: <http://issuu.com/nursehr/docs/shock-travanj-2014>. retrieved at 29th January 2015.
- [10] Dugina K. Mijenja se percepcija. Plavi fokus, 2010;6(2):9-9.